

חיוך לערכים

לפרטים והזמנות:

אדיר רענן - "חיוך לערכים"

טלפון: 02-5449888, נייד - 052-5858660

דואר אלקטרוני: adirr4@gmail.com

www.chiyuch.co.il

אלבום מדבקות

במעגל החיים

חשוו

חשיו

אלול

אז

תמוז

שבת

אמא

אבא

היום

בשיל

טבת

מרחשון

חולד

מושגי יסוד ביהדות סביב מעגל השנה

י"ג מדות

13 המדות שבהן ה' מנהיג את עולמו. הוא למד את משה רבנו אותן לאחר שמשה בקש ממנו לסלח לישראל על חטא העגל (שמות ל"ד, ו'-ט'). אחת מהן היא מדת הרחמים והסליחה, ולכן נהוג לאמרו בעת הסליחות ובתפלות יום הכפורים.

לא אד"ו ראש

היום הראשון של ראש השנה לעולם לא יחול בימים ראשון, רביעי או ששי בשבוע.

סליחות

פרקי תפלה מיוחדים הנאמרים בחדש אלול ובעשרת ימי תשובה, שבהם מבקש המתפלל סליחה מה' על חטאיו. בימים אלה ה' קרוב יותר אל האדם, סולח ומרחם עליו, ולכן חדש אלול נקרא 'חדש הרחמים והסליחות'. בני עדות המזרח מתחילים לומר סליחות מראש חודש אלול, ובכל יום הנסח קבוע. בני אשכנז מתחילים בכך במוצאי השבת האחרונה שלפני ראש השנה, ואם החג חל ביום ב' או ג' מתחילים לאמרו במוצאי השבת הקודמת. בכל יום אומרים תחנון אחרת.

הפירת נדרים

מנהג להתיר נדרים ושבועות בערב ראש השנה או בערב יום הכפורים, כדי להנצל מהעון הקמור של אי-קיום נדרים. מבקש ההתרה אומר בקשה מיוחדת לפני שלושה אנשים, הנחשבים כבית דין, והם מבטלים לו אותם למפרע (מזמן אמירת הנדר). בני עדות המזרח נוהגים לעשות זאת גם ב"ט באב - 40 יום לפני ראש השנה, ובערב ראש חודש אלול - 40 יום לפני יום הכפורים.

סימנים

מאכלים מיוחדים הנאכלים בליל ראש השנה, אשר בשמם יש סימן טוב לשנה החדשה.

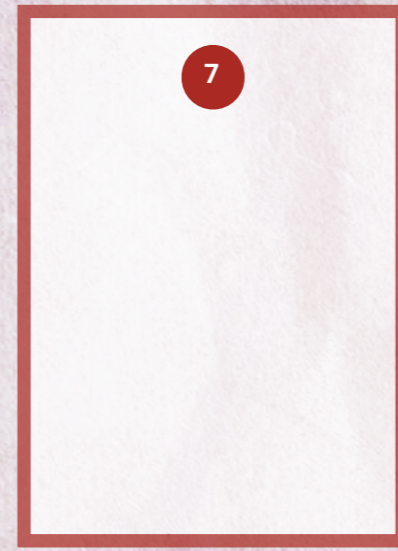
תקיעות

תקיעות רשות - תקיעות שנהוג לתקע בחדש אלול (מלבד בערב ראש השנה), כדי לעורר את הצבור לחזור בתשובה. תקיעות מצוה - תקיעות שתוקעים בשופר בראש השנה כפי שצוה התורה (במדבר כ"ט, א'). לכן חג זה נקרא גם 'יום תרועה'. תקיעות דמיושב - התקיעות שלפני תפלת מוסף בראש השנה, שבהן מתר לשבת (אך נוהגים לעמד). תקיעות דמעומד - התקיעות שבתוך תפלת מוסף, שיש לעמד בהן. נוהגים לתקע בשופר העשוי מקרן של איל, כזכות וכוזר לעקדת יצחק, שבה לקח אברהם אבינו איל והקריב אותו במקום יצחק בנו, שנעקד תחלה על המזבח.

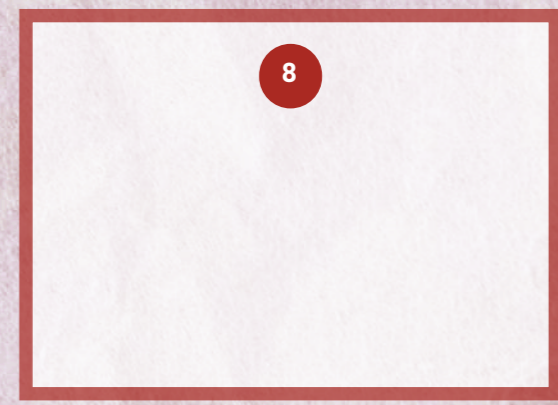
7

תְּשׁוּבָה

תפלה מיחדת הנאמרת ליד מקור של מים לאחר תפלת מנחה של יום א' של ראש השנה. בתפלה זו משליך האדם את חטאיו למצולות כביכול.

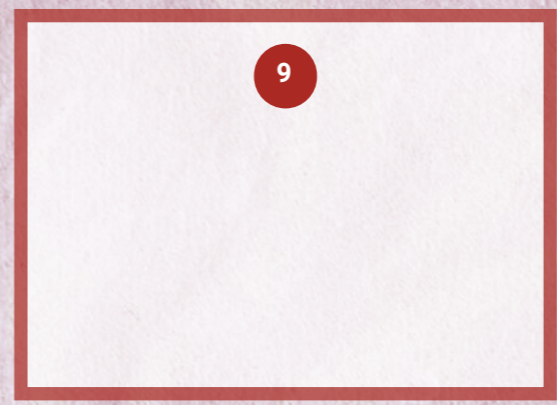
8

בין יום ליום – עשרת ימי תשובה

הימים שבין ראש השנה, שעליו נאמר: "תקעו בחודש שופר, בכסה ליום חגנו" (תהלים פ"א, ד') (שבו הירח עדין מכסה ולא נראה), ליום הכפורים שחל בעשור (י') בחודש תשרי, ככתוב: "אך בעשור לחדש השביעי הזה יום כפורים הוא" (ויקרא כ"ג, ז'). עשרה ימים אלה נקראים גם 'עשרת ימי תשובה', כי מצוה לחזור בהם בתשובה, לתקן מעשים רעים ולהרבות במעשים טובים. בשל חמרת הימים האלה הם נקראים גם 'הימים הנוראים'. בימים אלה נוהגים לשנות או להוסיף בתפלת שמונה עשרה את הקטעים הבאים: "זכרנו לחיים", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "המלך המשפט", "וכתב לחיים" ו"עושה השלום".

9

שבת תשובה (שזבה)

השבת שבתוך עשרת ימי תשובה. היא נקראת גם שבת שזבה, כי ההפטרות שקוראים בה פותחת במלים: "שזבה ישראל עד ה' אלקיך" (הושע י"ד, ב'). בשבת זו נוהגים שהרב דורש בענייני התשובה והימים הנוראים.

10

אָבִינוּ מְלִכֵנוּ

תפלה הכוללת תחנונות קצרות לסליחה ולישועה. הראשון שאמרה היה רבי עקיבא, בעת עצירת גשמים (תענית כ"ה, ב'), ובמרוצת הדורות נוספו לה עוד בקשות. תפלה זו נאמרת בראש השנה, בעשרת ימי תשובה, ביום הכפורים ובתענית צבור.

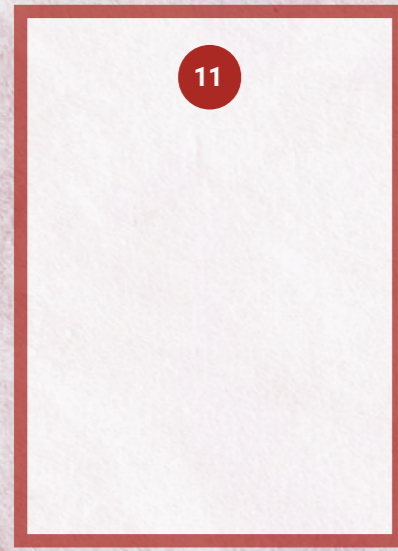
12

וְדָי

על כל חוטא השב מחטאו מצוה להתנדות על כן לפני הקב"ה (במדבר ה', ז'). כיום נוהג לומר ודוי בסדר הא"ב – "אשמנו", "בגדנו" וכו' – לאחר תפלת שמונה עשרה של שחרית (ומנחה), ובתפלות יום הכפורים שבהן אומרים גם סדר ודוי: "על חטא שחטאנו" לפי סדר הא"ב.

11

נְפֹרוֹת

יש הנוהגים לשחט לפני יום הכפורים תרנגול (לזכר) או תרנגלת (לנקבה), לאחר שסובבו אותם שלוש פעמים סביב הראש תוך אמירת: "זה חליפתי, זה תמונתי, זה כפרתי" וכו'. בזמננו נוהגים לעשות זאת בכסף ולתת אותו לעניים. מעשה סמלי זה אינו תחליף לחזרה בתשובה באופן מעשי.

יום הכּפּוּרִים

יום הכּפּוּרִים חל בִּי בַתְּשֵׁרִי, בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַחַג הַסְּכּוֹת. זֶהוּ יוֹם הַמִּיחָד כְּלוּ לַתְּשׁוּבָה וְלִסְלִיחָה וּמְסִים אֶת אַרְבָּעִים הַיָּמִים מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל. לְפִי חֻז"ל בְּיוֹם זֶה יָרַד מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי עִם הַלוּחֹת הַשְּׁנַיִם, וְנִסְלַח לְעַם יִשְׂרָאֵל עַל חַטָּא הַעֲגָל. בְּיוֹם זֶה אָנוּ מְצִוּים עַל חֲמֵשֶׁה עֲנוּיִים: אֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה, סִיכָה, רְחִיצָה, נְעִילַת הַסַּנְדָּל וְתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה.

סֵדֵר הָעֲבוּדָה

סֵדֵר עֲבוּדַת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּיוֹם הַכּפּוּרִים, הַמְּפֹרֶטֶת בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא פָּרָק ט"ז. עֲבוּדָה זוֹ מֵתְאָרֶת בְּפִרוּט גַּם בַּתְּפִלַּת מוֹסָף שֶׁל יוֹם הַכּפּוּרִים.

כָּל נְדָרֵי

תְּפִלָּה מִיחָדָת הַנְּאֻמָּרֶת שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּעֶרְבׁ יוֹם הַכּפּוּרִים לְפָנֵי שְׁקִיעַת הַחֶמֶה. הַש"ץ הָאוֹמֵר תְּפִלָּה זוֹ מְצַהֵיר עַל בְּטוּל הַנְּדָרִים וְהַשְׁבּוּעוֹת שֶׁל הַשָּׁנָה שֶׁעֲבָרָה שְׁלֹא קִיָּמוּ. שְׁנַיִם מַחְשׁוּבֵי הַקֶּהֱל עוֹמְדִים מִיָּמֵינוּ וּמְשַׁמְּאֵלוּ עִם סִפְרֵי תוֹרָה, וּבֵית דִּין הֵם מֵתִירִים לְהַתְּפַלל 'עִם הָעֲבָרִינִים'.

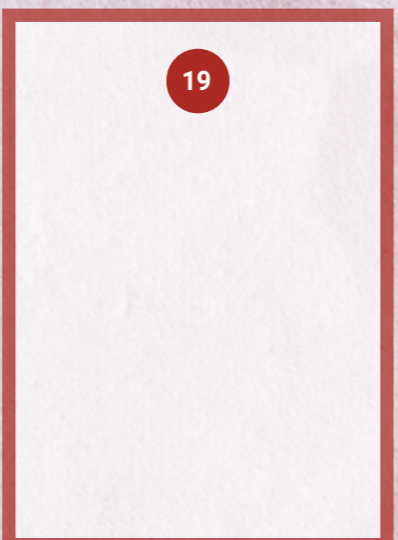
סְעוּדָה מְפֻסָּקָה

הַסְּעוּדָה הָאֲחֵרוֹנָה הַנְּאֻכָּלֶת לְפָנֵי תַחֲלַת הַצּוּם בְּיוֹם הַכּפּוּרִים וּבַתְּשֵׁעָה בְּאָב. נְהוּג לֶאֱכֹל בָּהּ מֵאֻכְלִים מִיְּחָדִים. מִצְוָה לֶאֱכֹל סְעוּדָה זוֹ, וְלֶאֱכֹל אוֹתָהּ נֶחְשָׁב כְּאִלוֹ הַתְּעַנָּה גַּם בַּתְּשֵׁעֵי (ט') בַּחֹדֶשׁ תְּשֵׁרִי.

אַרְבַּעַת הַמִּינִים

מִצְוָה מֵהַתּוֹרָה (וַיִּקְרָא כ"ג, מ'), לְטַל וּלְבַרֵךְ בְּיוֹם הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג סְכּוֹת עַל אַרְבַּעַת הַמִּינִים: בָּיִד אַחַת מִחֻזִּיקִים בְּלוּב, שְׁמַאֲגָד עִם שְׁלוֹשָׁה הַדְּסִים מִיָּמֵינוּ וְשִׁתֵּי עֲרֻבוֹת מִשְׁמָאלוֹ, וּבָיִד הַשְּׁנִיָּה - אֶתְרוּג. לְאַחַר חֻרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁנִי תִקַּן רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאי לְנַהֵג כֶּךָ בְּכָל יְמֵי הַחַג, מִלְּבַד בְּשַׁבָּת, זְכָר לְמִקְדָּשׁ, שְׁבוּ נְטִלוּ לוּלָב כָּל שַׁבָּעַת יְמֵי הַחַג.

נְסוּךְ הַמַּיִם

עַל פִּי הַלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, בְּשַׁבָּעַת יְמֵי חַג הַסְּכּוֹת עַל הַכֹּהֵן לְשַׁפֵּךְ מַיִם עַל רֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ בְּקֶרֶן הַדְּרוֹמִית-מְעֻרְבִית, נוֹסֵף עַל נְסוּךְ הַיַּיִן (שְׁנֵהוּג בְּכָל יוֹם) בְּעַת הַקְּרִבַת קָרְבַן הַתְּמִיד שֶׁל שַׁחַר. דָּבָר זֶה נַעֲשֶׂה דוֹקָא בְּחַג הַסְּכּוֹת כִּי בְּחַג זֶה נִדוּנִים עַל הַמַּיִם, וְבוֹ מֵתְפַלְּלִים שִׁיתְּכָרְכוּ גַשְׁמֵי הַשָּׁנָה כְּלָה.

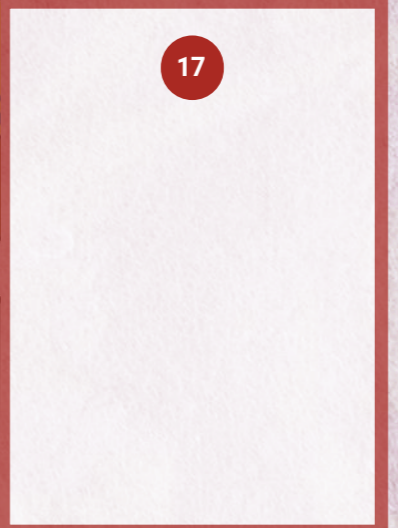
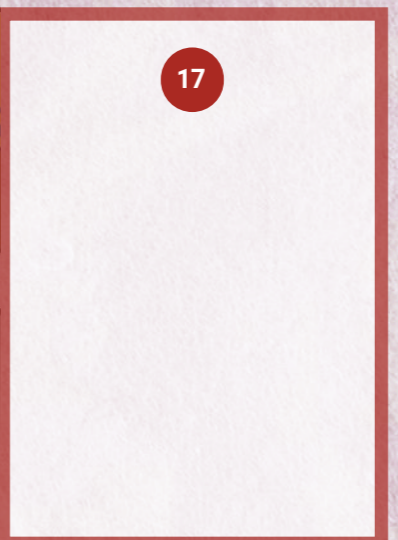
שְׂמַחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה

שְׂמַחָה גְדוּלָה שֶׁהִיָּתָה נְהוּגָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁנִי בְּכָל עֶרֶב שֶׁל חַל הַמוֹעֵד סְכּוֹת. הַשְּׂמַחָה, בְּנִגְיָנָה וּבְרִיקוּדִים, הִתְקַיְּמָה בְּמִשְׁךָ כָּל הַלַּיְלָה, וְהַשְּׂמַחָה בָּהּ גְדוּלָה יִשְׂרָאֵל. עֲלִיָּה נֶאָמַר: "מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמַחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה - לֹא רָאָה שְׂמַחָה מִיָּמֵינוּ" (סְכָה ה', א'). עִם עֲלוֹת הַשַּׁחַר יִצְאָה תְּהִלָּתָהּ מֵהַר הַבַּיִת לְכוּוֹן מִעֵין הַשִּׁילוֹחַ, שֶׁם שָׂאֵב הַכֹּהֵן מַיִם בְּצִלוּחִית זֶהָב כְּדִי לְנַסְּכֵם עַל רֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ.

אַשְׁפִּיזִין

שַׁבָּעָה אוֹרְחִים שֶׁלְּפִי הַמְּסֻרֶת בָּאִים לְבַקֵּר בְּסֻכָּה בְּכָל שַׁבָּעַת יְמֵי חַג הַסְּכּוֹת. בְּכָל יוֹם מְזֻמָּן אוֹרֵחַ אַחֵר, וְהֵם: אַבְרָהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב, יוֹסֵף, מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וְדָוִד.

תְּפִלַּת נְעִילָה

הַתְּפִלָּה הַמְּסֻיָּמָת אֶת תְּפִלוֹת יוֹם הַכּפּוּרִים. הִיא נִקְרָאת כֶּךָ כִּי: א. בְּשַׁעַר זֶה נִנְעָלוּ שַׁעְרֵי הַהֵיכָל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. ב. זֶה שַׁעַר שֶׁבָּהּ שַׁעְרֵי שָׁמַיִם נִנְעָלִים וְהִי חוֹתֵם אֶת גְּזֵר דֵּינֵנו שֶׁל כָּל אֶחָד. בַּתְּפִלַּת הַעֲמִידָה וּבְ"אֲבִינוּ מִלְכֵנו" אוֹמְרִים "חֲתַמְנוּ" בְּמָקוֹם "כְּתַבְנוּ". בְּסִיּוּם תְּפִלָּה זוֹ תוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר.

מְפֻטָּיר יוֹנָה

הַעוֹלָה הַשְּׁלִישִׁי לַתּוֹרָה בַּתְּפִלַּת מְנַחֵה שֶׁל יוֹם הַכּפּוּרִים קוֹרָא בְּהַפְטָרָה אֶת סֵפֶר יוֹנָה, הַעוֹסֵק בַּחֲזוֹרָה בַּתְּשׁוּבָה.